

**ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ CLIL У ПРОЦЕСІ
ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ СТАМБУЛЬСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

У тезах описується реалізація основних принципів методики CLIL під час навчання студентів-філологів, розглядаються теоретичні основи розробки навчальних матеріалів для роботи за методикою предметно-мовного інтегрованого навчання, що спирається на створення, насамперед, педагогічних та лінгвістичних умов, як сукупності об'єктивних можливостей навчання, організаційних форм, мовних умов реалізації логічності мови на різних рівнях: лексико-семантичному, морфологічному, синтаксичному для успішного засвоєння майбутніми філологами знань.

На сучасному етапі основними цілями використання CLIL в академічному процесі є: розвиток мотивації студентів до вивчення іноземних мов, поглиблення знань про інші культури, можливість вільного спілкування на професійні теми іноземною мовою, розвиток лінгвістичної та комунікативної компетенцій в процесі спілкування (з використанням іноземної мови, що вивчається), а також моделювання ситуацій спілкування на різні теми у професійній сфері.

У 1994 році вчений Девід Марш (David Marsh), який працює у сфері полілінгвізму та білінгвального навчання та займається розробкою стратегій та впровадженням інновацій в галузі освіти, сформулював термін CLIL – інтегроване вивчення змісту предмета та мови. Слід додати, що у зарубіжній методиці доцільність інтеграції CLIL як компонента професійного навчання мови відстоювали й інші вчені, серед яких D. Wolff [7] та D. Coyle [5]. Для України цей напрямок є більш новим, серед дослідників можна назвати: Ю. Рудник [2], Ю. Соболев [3], О. Ходаковська [4].

У 2003 році CLIL був визначений як один із успішно застосовуваних методів покращення іншомовної освіти в Action Plan for language learning and linguistic diversity, розробленому Європейською комісією.

Дослідниками CLIL технології була обґрунтована модель чотирьох С (content, cognition, communication, culture), згідно з положеннями якої вона дозволяє охопити наступні чотири аспекти навчання мови:

– зміст (content) – отримання знань, формування вмінь та навичок у предметній сфері;

– спілкування (communication) – практичне застосування іноземної мови у навчальному процесі (під час уроку), при цьому студенти навчаються, як використовувати іноземну мову, отже, задіяні всі види мовної діяльності: читання, говоріння, аудіювання, письмо;

– пізнання (cognition) – розвиток когнітивних та розумових здібностей, що формують загальне уявлення, тобто розвиток навичок мислення, розуміння, вирішення проблемних ситуацій;

– культура (culture) – визнання існування інших культур і себе як частини культури, де мова допомагає розуміти культуру та менталітет носіїв іншої мови.

Матеріали тез присвячені темі імплементації методики CLIL у процесі викладання навчальних курсів «Коментоване читання» та «Читання та розвиток мовлення» для студентів I курсу Стамбульського університету за спеціальністю «Українська мова та література».

Однією з цілей навчання є синхронне викладання профільного предмета (напр., «Вступ до мовознавства», «Література XVIII ст.» або «Синтаксис») та української мови як іноземної, в процесі якого, відповідно, мова виступає не лише об'єктом вивчення, а й засобом оволодіння іншими предметами професійного спрямування.

Спостереження показують, що застосування методики CLIL дозволяє зробити процес вивчення іноземної мови більш цілеспрямованим, оскільки мова використовується для вирішення певних комунікативних завдань.

Студент отримує, безумовно, великий обсяг іншомовної інформації, тому це можна розглядати як повноцінне занурення у природне середовище. Також необхідно відзначити той факт, що на практичних заняттях, відпрацьовуючи різні теми, він має можливість засвоїти специфічні терміни та певні лінгвістичні лексико-семантичні конструкції, поповнюючи свій словниковий запас предметною термінологією, яка готує його до подальшого вивчення та використання набутих знань та умінь на практиці.

Як свідчить досвід, застосування методики CLIL, з одного боку, дозволяє зробити процес вивчення української мови як іноземної більш цікавою, цілеспрямованою, сприяє підвищенню мотивації вивчення мови, розвитку творчих, розумових здібностей студентів, з іншого, сприяє засвоєнню ними лексичних одиниць різного структурного типу, поглибленню знань з граматики, які майбутні філологи використовуватимуть у своїй професійній діяльності.

Важливим елементом блоку CLIL в основному є спеціально підготовлений навчальний текст, який може супроводжуватися ілюстративними матеріалами, а також відео або аудіо записами (це важливо через те, що нерідко потрібно наочно пояснити значення термінів або пояснити особливості деяких процесів, абстрактних понять, явищ тощо). Саме за допомогою тексту відбувається знайомство тих, хто вивчає мову з певним фрагментом реальності. Характерною особливістю CLIL є його орієнтованість на одночасне оволодіння мовою (language) та певною предметною галуззю (content).

Так, наприклад, на наш погляд, тексти, що вивчаються, повинні бути не тільки інформативними, а й включати необхідну для професійної комунікації лексику та граматичні конструкції, повинні бути адаптовані за рівнем складності так, щоб не знизити мотивацію студентів до вивчення мови. Тому в процесі роботи ми з колегами намагаємося співвідносити теми лінгвістичного навчального матеріалу з тематикою, що вивчається за

спеціальністю.

Наприклад, в курсі «Вступ до мовознавства» при вивченні таких тем, як «Функції мови», «Походження мови», «Виникнення і розвиток письма» або «Лексикологія» паралельно в курсі «Коментоване читання» розглядаються тексти «Хто дав нам слово», «Мова жестів» тощо.

Післятекстові завдання спрямовані на закріплення лексичного мінімуму. Залежно від рівня підготовки студентів, цілей та завдань конкретного уроку використовуються такі завдання:

- знайти конкретну інформацію (дата, місце, час);
- закінчить речення;
- розставити правильно абзаци, поєднати частини речень;
- переглянути відео (Святі брати Кирило та Мефодій // https://www.youtube.com/watch?v=iqyCHJnbb-8&ab_channel=ClaraStudio.tv) та розповісти, яку нову (додаткову) інформацію отримали;
- визначити проблематику: питання – відповідь (Як ви думаєте, навіщо людині мова?; Як ви думаєте, чому освічена людина повинна знати багато мов?);
- термін / слово – визначення (знайти відповідну дефініцію) (Жест – рух (дія) для вираження емоції чи інформація замість розмови, або під час розмови. Діалект – різновид певної мови, наріччя.)

До кожної теми підібрано засоби стилістичного увиразнення мовлення: епітети, синоніми (суспільність = спільнота, народ, громада; діалект = розмова, говір, наріччя; язичник = нехристиянин, ідоловірець, ідолопоклонник; створювати = виробляти, творити, заснувати, складати; походити = виникати, утворюватися, з'являтися), антоніми (давній ≠ сучасний; новий радіти ≠ сумувати), фразеологізми (Говорити на різних мовах (різними мовами); Дар мови втратити), приказки та прислів'я (Хто мови своєї цурається, хай сам себе стидається; Слово до слова – зложиться мова; Язик до Києва доведе, а в Києві заблудить; Де багато слів, там мало діла; На словах густо, а в голові пусто. Птицю пізнати по пір'ю, а людину

по мові. Мова – духовне багатство народу), котрі розкривають багатство української мови.

Можна зробити висновки, що інтегроване вивчення іноземної мови за спеціальністю є сучасним механізмом формування професійної компетентності майбутнього висококваліфікованого спеціаліста та може використовуватися як результативний засіб досягнення освітніх цілей, а саме підготовки майбутніх спеціалістів-філологів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Редько В. Г., Полонська Т. К. Місія іноземної мови в сучасному полікультурному і мультилінгвальному світі. Компетентнісно орієнтоване навчання іншомовного спілкування. Педагогічна газета України, 6 (286). 2021, С. 6.

2. Руднік Ю. В. Впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання: за і проти (світовий досвід). <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2590/>.

3. Соболев Ю. О. Предметно-мовне інтегроване навчання в технічному університеті. Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. Філологічна. 2013. Вип. 33. С. 319-320. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_33_100.

4. Ходаковська О. Особливості методики предметно-мовного інтегрованого навчання. <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/63.pdf>.

5. Coyle, D. Content and Language Integrated Learning: Towards a Connected Research Agenda for CLIL Pedagogies. *The International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. 2007. Vol.10, No.5. P. 543–562.

6. Marsh, D. Profiling European CLIL Classrooms: Languages Open Doors. Jyväskylä: University of Jyväskylä. 2001. 253 p.

7. Wolff, D. Integrating language and content in the language classroom: Are transfer of knowledge and of language classroom ensured? *Pratiques et recherches en Centres de langues*. 2003 (41–42), P. 35 46. doi: <https://doi.org/10.4000/asp.1154>.